

İBRANİLER Mektubuna Giriş

Bir kitaplıkta bulunduğunuzu düşünün. Raftan bir kitap alıyorsunuz, açtığınızda eski bir belge buluyorsunuz. Okuyorsunuz ve birinin, bunu iyi tanıdığı bir grup insana yazdığını öğreniyorsunuz ama kendinin ya da yazdığı kişilerin adını vermiyor. Bu hoşunuza gitmez ama sonra yazarın, okurlardan, her şeyden önce çok önemli bir şeyi bilmelerini istediğini anlarsınız. Sadece başında “Sayın falan filan”, sonunda da “Saygılarımla” yazan bir kâğıt parçasını elinizde tutmanızla, bu ikisi arasındaki satırları okumanız karşılaştırma kabul etmez.

Bu senaryo *İbranilere Mektup*’la ve ona nasıl bakılması gerektiğiyle de bazı benzerlik taşır. Ancak mektubu, önemiyle ilgili söylemesi gereken şeye ve algılanacak değerine en küçük ilgi duymayan biri okumalıdır. Dolayısıyla bir anlamda, imzanın da adresin de bulunmaması fazla önem taşımaz. Bu büyük kayıp değildir –çünkü önemli olan mektubun *içeriğidir*- anlamak aşılması güç bir engel değildir –çünkü mektup şifreli yazılmamıştır (Her şeyden önce nihai yazarı Tanrı’dır, Kutsal Ruh’tur ve her çağdaki ve her yerdeki kiliseye bunu hâlâ anlatmaktadır).

Ancak mektubu böyle kabul etmek, yazıldığı yer, gönderildiği yer ve tarih gibi başka verilerle birlikte yazarın ve gönderilen kişilerin kimlikleri de bilinseydi hiçbir şey kazanılmazdı anlamına gelmez. Kutsal Kitabın bir kitabı çalışılmaya başlandığında genellikle bu ayrıntılar irdelenir. Bu ayrıntılara kimi zaman aldırış edilmeyebilir, çünkü bunların hakkında sağlam kanıtlar yoktur ama başka zamanlarda tartışma kaçınılmaz hale gelir, çünkü asıl metinde bu sorularla doğrudan bağlantılı bilgiler vardır. İbranilere Mektupta da böyledir, bu nedenle bu mektuptaki pek çok ifadeyi göz önüne alarak başlayacağız, bu mektubu okurken yönelimlerimizi bulmamıza bu yardım edecektir.

1. “VE DAHA NE DİYEYİM?” (11:32. ayet) - YAZAR

Yazar mektupta kendisinden pek çok kere söz eder (13:19, 22-23. ayetler) ve mektubu gönderdiği kişilerce iyi tanınır ama bir kez olsun adını yazmaz. Ancak sır derinleşir, çünkü ilk üç yüzyılda kiliseler arasında onun kimliği hakkında görüş birliği yoktur. Mısır ve Suriye (Doğu) kiliselerinde yazarın Pavlus olması gelenektir ama İtalya, Fransa ve Afrika (Bati) kiliseleri böyle düşünmüyorlardı. Üstelik beşinci yüzyılda İbranilere Mektup kabul edilen Yeni Antlaşma kitapları listesine dâhil edildiğinde bile yazar hakkında henüz görüş birliğine varılmamıştı. On altıncı yüzyıl Reformasyonunda durum hâlâ böyleydi ve bugün de aynıdır.

Bunun Pavlus’un mektubu olmadığına işaret eden önemli üç etken vardır. Bunlar:

i. *Mektupta ad yoktur, oysa Pavlus’un belirttiğine göre, mektubunu bir yazıcıya ya da yardımcıya yazdırdıktan sonra kendi eliyle adını ekler (bk. 2.Selanikliler 3:17; Romalılar 16:22; Koloseliler. 4:18 ve Filemon 19). Dağıtılan sahte mektupları ortaya çıkarmak için bunu yapar (bk. 1. Selanikliler 2:2). Bu nedenle İbranilere mektubu Pavlus yazmış olsaydı, kimliğini gizlemezdi.*

Mektubu Pavlus’un yazdığına itibar edenler, “dininden dönen” bir Yahudi olduğu için, imza atmanın kendisi adına akılsızlık olduğunu öne sürerler. Ama Pavlus’un, Yahudilerin düşünce tarzının aleyhinde bulunduğu Galatyalılara Mektup böyle değildir, burada, sadece kendi adını kullanmakla kalmaz 5:2. ayette adını basamak olarak da kullanır. Ayrıca bütün mektubu kendi yazar (bk. *Galatyalılar* 6:11 ayeti).

ii. *İbranilere mektubun yapısı ve üslubu Pavlus'un Yeni Antlaşma'daki öbür mektuplarından çok farklıdır.* Pavlus, her zaman selam, mesaj, veda bölümlerini içeren çağdaş mektup biçimini kullanıyordu; ama İbranilere mektubun şablonu böyle değildir. Ayrıca öğreti konusunda öğreteceklerini önce yazıyor, sonra bundan pratik talimat çıkarıyordu, oysa İbranilere Mektupta paragrafların arasına tekrar tekrar teşvikler girer. Başka bir etken, İbranilere mektubun bir hayli edebi nitelik taşıyan Grekçe üslubuyla Pavlus'un mektuplarının arasındaki dikkate değer farktır.

iii. Son olarak, *Müjde'nin mesajını "vahiy" yoluyla aldığını belirten Pavlus'un (bk. Galatyalılar 1:11, 12. ayetler) Müjde "[Rab'bi] işitenler tarafından bizlere doğrulandı" (İbraniler 2:3 ayeti) demiş olması çok güçtür.*

Dolayısıyla yazarın Pavlus olmadığı sonucuna varıyoruz ama kim olabilirdi? Tahminlerin sayısı çoktur ama mektuptaki bazı ifadelerde Pavlus'un havası olduğu için, güvenilir bir adayın Pavlus'la yakın bağlantısının olması gerekir. Bu tahminler şunlardır: Yol arkadaşlarından söz ederken birinci çoğul şahıs zamiri kullanılması (bk. 6:9, 11 ve 13:18. ayetler), sıkıntıya sevinçle dayanmaktan söz edilmesi (10:34 ayeti), onları Timeteos'la birlikte görmeye gelme niyetinden söz edilmesi (13:23. ayet). Bütün bunlar Pavlus'u hatırlatmaktadır.

Üç kişinin bu ölçütlere uygun olduğu tahmin edilmektedir: *Luka, Barnaba ve Apollos.* Priskilla (*Elçilerin İşleri*. 18:26) da öne sürülmektedir ama 11:32 ayetindeki ifadedeki birinci tekil şahıs zamirinde eril ortacının yer alması yazarın erkek olması gerektiği anlamına gelmektedir. İbranilere Mektupla Luka-Elçilerin İşleri arasındaki üslup benzerlikleri nedeniyle üçüncü yüzyılın başında Luka öne sürülmüştür ve Pavlus'un İbranice yazılarını Grekçeye çevirmesi bu tahmine yardım etmiştir. Başlangıçta bu, iki sorunu, yani "üslup" ve yazar sorunlarını çözmüştür; ama İbranilere Mektupla Luka-Elçilerin İşleri arasındaki benzerlikler bu olasılığı destekleyecek kadar ne fazladır, ne de önemlidir.

Apollos'u (*Elçilerin İşleri* 18:24-28 ayetleri) öne süren Luther'di. Bu fikrin övülecek çok yanı vardır, gerçekte bunun tersine hiçbir şey yoktur. Bilinen olasılıklardan biri de Barnaba'dır (*Elçilerin İşleri* 4:36). Bunların ikisi de mektubun arka planı ve üslubu, ayrıca Pavlus'la ilişkileri açısından uygundur. İkisi de Grekçe bilen Yahudi'ydi, Barnaba Pavlus'un yol arkadaşıydı, Pavlus yardımcıları Priskilla'yla Akvila Apollos'a ders vermişti. Elçilerin İşleri 18:24 ayetinde Apollos, "üstün bir konuşma yeteneği olan", "Kutsal Yazılar'ı çok iyi bilen" biri diye anlatılır, İbranilere Mektubun özellikleri kuşkusuz tutarlı düşünce ve ikna edici savdır. Öte yandan, Barnaba Leviliydi, İbranilere Mektupta bulunan Eski Antlaşma töreninin ayrıntısına bu çok uymaktadır, Barnaba Cesaret Verici (*Elçilerin İşleri* 4:36 ayeti) diye tanındığı için, mektubun karakteriyle de uyumludur. Ama bu özdeşleştirmeler ne kadar çekici gelirse gelsin hepsi spekülasyon meselesidir. Daha İ. S. 225'te İskenderiyeli Origen, "Ama mektubu kimin yazdığını ancak kesin olarak Tanrı bilir" demişti.

Bazıları, yazarın Pavlus olduğunun kabul edilmemesinin mektubun yetkisini azaltıp azaltmadığını merak edebilir. İlk dönemde Kilise'de konu, elçilerden geldiğinde yazıya yetki atfedilmesi değil miydi? Evet, öyleydi ama bu, yazıları Mesih'in düşüncesinin gerçek açıklamaları diye yetkili saymak için yazarların elçi olması gerektiği anlamına gelmiyordu. O zaman Markos ve Luka Müjdeleriyle Elçilerin İşleri kitabı ne olurdu? Birinin, elçiyle yoldaşlık ettiğinin bilinmesi gerçekliğin biçimsel sınavından geçmek için yeterliydi, daha da önemlisi elçiden eğitim almaktı.

Dolayısıyla, İbranilere Mektubun Yeni Antlaşma'ya dâhil edilmesi kanonun nasıl oluşturulduğuna örnektir. Bu, kutsal edebiyatı dinleyenlerin üzerinde bıraktığı etkiye karşılık verme şekliydi. Kilisenin edebi bir parçayı resmi kabulü, *imprimatur* [yayın izni] ya da *nihil obstat* [resmi onay] vermek değil, Kutsal Ruh'un bu parçadaki tanıklığına "Amin" demektir.

2. "İTALYA'DAN OLANLAR SİZE SELÂM EDERLER" (13:24 ayeti) - MEKTUBUN ALICILARI VE TARİH

İki etkenden dolayı burada daha iyi durumdayız, daha önce gönderme yaptığımız "ben"e oranla bu ayetteki "siz" in kim olduğunu belirleyebiliyoruz. Bu etkenlerden biri, mektubun başlığının olmasıdır ("İbranilere Mektup"). Mektubun metni bunu doğrulaması da, daha eski tarihten günümüze gelen elyazmalarında yazıldığı için dikkate alınmalıdır. Bu, mektubun alıcılarının Hristiyan Yahudiler olduklarını belirtmektedir, gerçi yazarın her yerde Grekçe Eski Antlaşma'dan alıntılar yapması bu kişilerin birinci dillerinin Grekçe olduğunu göstermektedir. Onların kimlikleri konusunda bu görüş genellikle kabul edilmektedir.

Ama onlar hakkında başka ne öğrenebiliriz? Bu bölümün başındaki alıntı, yazarla birlikte olan İtalyan imanlıların onlara selam gönderdiklerini bize anlatmaktadır. Ama yazar neredeydi? İtalya'da mıydı? Bu durumda buradaki Hristiyanlar Yahudiye'de ya da başka bir yerde bulunan kardeşlerine mi selam gönderiyorlardı? Yoksa yazar Yahudiye'den (ya da başka bir yerden) İtalya'daki Hristiyanlara yazıyordu da bulunduğu yerdeki Hristiyanlar anavatanlarına selam mı gönderiyorlardı? Bu ihtimallerin hiçbiri reddedilemez, çünkü birinci yüzyılda Roma-Grek dünyasının her yerinde farklı milletlerden insanlar vardı. Yazar *Roma*'da mıydı yoksa *Yahudiye*'de miydi? Alıcılar *Roma*'da mıydı yoksa *Yahudiye*'de miydi? Bunlar desteklenen ihtimallerdir.

Bu alternatiflerden birini seçmenin başka soruyla, yani mektubun *tarihiyle* bağlantısı vardır. Mektubu Pavlus'a atfetmeyen Roma Piskoposu Clementus, İ. S. 95/96'da Korint'teki Hristiyanlara yazdığı mektupta İbranilere Mektuptan haberdar olduğunu belirtmektedir, bu durumda İbranilere Mektup bu tarihten önce yazılmış olmalıdır. Ama mektubun Romalıların Yeruşalim'i ve Yahudi tapınağını yıktıkları İ. S. 70'den önce mi, sonra mı yazıldığı tartışması sona ermiştir.

Mektup Yahudiye'de yaşayan "İbranilere" yazıldıysa büyük ihtimalle tarihi İ. S. 70'den önceydi. Bunun nedeni, 70 yılından sonraya tarihlendirilirse, Eski Antlaşma'nın ortadan kalkmak üzere olduğunu açıklayan 8:13 ayetine ve hâlâ kurban sunulduğundan söz eden 9:6-9, 10:1-2 ve 3 ayetlerine anlam vermenin çok güç olmasıdır. Mektup Roma'daki Yahudilere yazılmış olsa bile, Yeruşalim tapınağının önemi ve Sina antlaşmasının her yerdeki Yahudilere sağladığı şeyler nedeniyle, geride hâlâ bir güçlük kalmaktadır.

2:3 ve 10:32-33 ayetlerine dayanan savlara rağmen 70 yılından önceye tarihlemekten yanayız. 2:3 ayetindeki zaman aralığı göz önüne alındığında, alıcıların "ikinci kuşak Hristiyanlar" oldukları söylenir. Onları böyle tanımlamak çok yanlış olmasa da yanıltıcıdır, çünkü bir kuşağın hesap edilen ortalama ömür süresinin biraz daha uzun olması gerekir. Hesapladığımızda bu süre kuşkusuz İ. S. 70 yılından oldukça sonradır. Ama 2:3 ayetinde belirtildiğine göre, bilgiyi ilk alanlarla ikinci ağızdan duyanlar arasında fark vardır ve bu da, kırk yıllık bir zaman dilimi gerektirmemektedir. Bu nedenle, alıcıların Hristiyan olmaları için bu kadar uzun zaman geçtiğini kabul etsek bile, büyük olasılıkla mektubun tarihi İ. S. 70'ten öncedir. Ayrıca mektubun Roma'daki "İbranilere" gönderildiği teorisine dayanılsa bile, 10:32-33 ayetlerinde söz edilen sıkıntıların, İ. S. 64-68'de Nero döneminde çekilen sıkıntılar

olması gerekmez. Elçilerin İşleri 18:2 ayetinde (aş, bk.) söz edilen Yahudilerin kovulması bu konunun cevabıdır.

Son olarak, 70 yılından önceye tarihlenmesi, bazı önderlerin öldüğü (bk. 13:7 ayeti) gerçeğiyle bağdaşmaz, Timoteos'un (bk. 13:23 ayeti) hâlâ sağ olduğunu - ve ruhsal gerilemenin (bk. 5:12 ayeti) korkunç bir hızla başladığını -söylemek gereksiz olmaz.

İ. S. 70'ten önceye tarihlendiği göz önüne alınır, mektubun varış yeri konusunda ne söylenebilir? "İbraniler" neredeydiler? Bu durumda, Roma'da oldukları görüşü ağır basmaktadır. Aşağıdaki unsurlar bunu desteklemektedir. İ. S. 95'te mektubun Roma'da bilindiğini görmüştük, Elçilerin İşleri ve Romalılara Mektup'tan oradaki kiliselerde kesinlikle Yahudilerin olduğu bellidir (bk. *Elçilerin İşleri* 2:10; 28:15-24 ve *Romalılara Mektup* 14:1-15:7 ayetleri). Roma'da Yahudiler gibi Hristiyanlara da zulmedildiğini biliyoruz (bk. *Elçilerin İşleri* 18:2), 10:32-34 ayetlerinde göz önünde tutulan bu olabilir. Bu zulmün tarihi İ. S. 49'du. Bu durumda İbranilere Mektubun 13:24 ayeti "İtalya'daki Hristiyan Yahudiler size selam ederler" anlamına gelebilir. Ama bir süreden beri Roma'da ya da Batı'da Yahudilerin istenmediği gerçeği bu görüşe karşıttır.

Bu durumda Yeruşalim/Yahudiye'de miydiler? Mektupta Yahudi törenlerine pek çok gönderme yapıldığından, alıcıların Filistin'de bulduklarını tahmin etmek kolaydır. Ayrıca Hristiyanlığa ilk dönen Yahudilerin aynı millettense insanların ellerinde sıkıntı çektiklerini Yuhanna'yla Elçilerin İşleri'nden biliyoruz. 10:32-34 ayetlerine bu uygun düşmektedir. Ama alıcıların aslında Rab'den duymadıklarının ifade edilmesi, mektubun gösterişli bir Grekçeyle yazılması, bütün Eski Antlaşma alıntılarının Eski Antlaşma'nın Grekçe versiyonu olan Septuaginta'dan yapılması buna kuşku düşürmektedir. Böyle olsa bile, Hristiyan olan Helen Yahudileri cemaati Yahudiye'nin bir yerinde yaşıyor olabilirdi.

Bu belirsizlikleri sonuçlandırmak için iki olguda teselli bulabiliriz, bunlardan öğreneceklerimiz vardır. Birincisi, bu mektubu alanlar hem yazarın kim olduğunu, hem de mektupta kendilerine ne dendiğinin bilincindeydiler. Aynı şekilde elimizdeki bu mektuba Rab'bin yönlendirdiği bir mektup ve O'ndan aldığımız bir mesaj diye bakmalıyız.

3. "TEŞVİK SÖZÜNE TAHAMMÜL EDİN" (13:22 ayeti) - EDEBİ YAPI VE İÇERİK

Bu ayette "teşvik sözü"nü tekil kullanılması anlamlıdır, çünkü bu bölümde daha önce de çok sayıda teşvik vardı. Bu son, yeni bir teşvik değildir, daha önce yazılanların hepsi onda özetlenmektedir. Kelimenin "teşvik" diye çevrilmesine rağmen, kimi zaman "yürekendirme" anlamına da gelir, "tahammül etmek" yüklemi bu noktada onu böyle tercüme etmenin doğru olmayacağını gösterir. Mektupta olumlu sözlerle karşılaşılmasına ve mektubun yücelten bereket sözleriyle bitmesine rağmen, emirler ve uyarılar da vardır. Buna İbranilere "Mektup" demek yanlış değildir, ancak bunun "yazılmış bir teşvik sözü" olduğunu düşünmek daha uygun ve daha yararlıdır. Bu, onun biçimi ve içeriği hakkında da bir şeyler anlatır. Bu satırlarda bunu göz önüne alacağız.

Birincisi, *biçimi* konusunda, teşvikin mektupla iletildiğini belirtmiştik. Bu nedenle İbranilere Mektup, Yeni Antlaşma'daki mektuplardan biri değildir. Bunlar göz önüne alındığında birinci yüzyılda Grek Roma dünyasında mektup yazma şablonundan söz etmek kaçınılmazdır. Mektubun girişine bakılırsa, İbranilere Mektup bu şablona uymamaktadır ama sonu biraz benzerlik göstermektedir. Ancak Eski Antlaşma'nın arka planına bakıldığında nasıl mektup yazıldığı unutulmamalıdır, Eski Antlaşma'da da mektuplar vardır, örneğin Ezra'nın 4:17-23. ayetlerinde.

Açıkçası mektup uzakta bulunan insanlarla iletişime girmenin kolay bir yoluydu. Ama daha önemli bir işe de yarıyordu. İnsanları bir araya getiriyordu. Sadece insanların arasındaki uzaklık sorununu değil, daha büyük bir sorunu, insanların birbirinden ayrı olmaları sorununu da çözüyordu. Dolayısıyla biri, mektup yazdığı anda öbürünün yanında olabiliyordu. Eski Antlaşma'da görülen budur. Örneğin; Ezra'nın 4. bölümünde kral ülkesinin bir ileri karakolunda görevlilerin, Babil'deki sürgünlere mektup yazan Yeremya gibi bir peygamber de başka bir ülkedeki halkın yanında olabiliyordu; bk. Yeremya 29:1 ayeti.

Dolayısıyla mektup kralın fermanını ve peygamberin mesajını iletiyordu, bunların ikisi de Rab'bin sözüydü. Aynı şekilde Yeni Antlaşma'da elçi ya da öğretmen, mektubu bir cemaate okunduğunda "onların yanında" olabiliyordu (bk. 1. Korintliler 5:4) ve kilisenin Rab'bi için de bu geçerliydi.

Elçilerin İşleri kitabında buna bir ışık daha tutulur. Antakya'daki havrada Yasa ve Peygamberler halka okunduktan sonra Pavlus'la Barnaba halka "teşvik sözü" söylemeye davet edilirler (bk. 13:15 ayeti). Ayrıca Yerusolim konseyinin kararlarının ve bu yorumda bulunanların hizmetinin özetlendiği mektubun içeriği de teşvik diye tasvir edilmektedir (bk. 15:31-32).

İbranilere Mektup'ta yazar bir kez daha hizmet etmeye gelinceye kadar (13:19, 23 ayetler) onları teşvik ederek (1:1- 13:21 ayetleri) ve mektubun sonuna kendisiyle ilgili kısa bir not düşerek (13:22-25 ayetleri) yanlarındaymiş gibi davranmak istiyordu. Olasılıkla onların devamlı önderlerinden biriydi. Bu, Yeni Antlaşma'daki öbür mektuplar için de geçerlidir.

Yazarın, onlara yazmaktansa onlarla konuştuğunu ve alıcıların okurlardan çok dinleyenler olduğunu düşündüğü İbranilere Mektubun metninden bellidir bk. 2:5; 5:11; 6:9; 8:1; 9:5; 11:32 ayetleri). Bu nedenle, "mektubun" biçimini belirleyen, mektup üslubundan çok, öğütlerdir. Bu durumda vaazını yazıyla ve yazarak da Tanrı'nın konuşmasını iletmektedir. İbranilere Mektup yazı *aracılığıyla* vaaz vermektir. Yeni Antlaşma'daki bütün mektuplar, hatta Filemon'la Yuhanna'nın 3. mektubu bile sözlü vaaz verme hizmetinin uzantısıdır ve Tanrı'nın halkının arasında yaşayan, konuşan varlığına işaret etmektedir. Kutsal Yazı öncelikle Tanrı'nın kilisesine mesajdır.

Ancak ikincisi, içerik konusunda, teşvikin gerçekten güçlük içindeki insanlara yardım etme yolu olduğunu hatırlamalıyız. "İbranilerin" neden yardıma ihtiyaçları vardı? Yazar nasıl yardımı etmeyi amaçlıyordu? Bu, eski "İbranilere Mektup neden yazıldı ve yazar ne demeliydi?" sorusunu sormanın başka bir yoludur. Grekçe "teşvik" kelimesi, imanlılara hizmet eden Kutsal Ruh'u belirten "Parakletos" [Yardımcı] kelimesiyle (Yuhanna 14:16 ayeti) yakından bağlantılı olduğu için, "Kutsal Ruh bu mektupta ve bu mektup aracılığıyla ne diyordu?" diye sorabiliriz. Tanrı'nın Mesih'teki hakikatini imanlılara getirip bunu akıllarına ve yüreklerine yazarak Kutsal Ruh şefkatini ifade eder, gücünü ortaya koyar. İbranilere Mektup Tanrı'nın Ruhu'ndan gelen apaçık ve acil teşviktir. Önce teşvik ihtiyacına, sonra da içeriğe bakacağız.

1. TEŞVİK İHTİYACI

Yahudi Hristiyanlar her nerede yaşarlarsa yaşasınlar iman ikrarında bulunmuş Hristiyanlar olmaları önemli bir gerçektir. Bu tartışılmazdır ve onlar hakkında söylenenleri göz önüne aldığımızda bundan tekrar tekrar söz etmeliyiz.

Farklı bir grup oluşturdıkları, ibadet etmek ve paydaş olmak için bir araya geldikleri mektubun sonundan bellidir (10:25 ayeti). Kiliseyi kuranların halefi olan kendi önderleri vardı (13:17, 7 ayetleri). 13:1-14 ayetlerindeki ayrıntılar göz önüne alındığında, olasılıkla büyük bir kasabada ya da şehirde yaşıyorlardı ve yakınlarında başka Hristiyanlar da vardı (bk. 13:24 ayeti).

Hristiyan halkı olarak tarihleri gözden geçirildiğinde neye ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmaktadır. Geçmişlerini ve şimdiki zamanlarını anlatmak, geleceklerini keşfetmek için bazı kelimeler kullanılmaktadır. Hristiyan oldukları ilk günlerden “önceki günler” (10:32 ayeti), bununla mektubun yazılması arasında geçen süreden “şimdiye dek” (5:12 ayeti) diye söz edilmektedir. Bu, geçmişleri demektir. Şimdiki zamana tekrar tekrar kullanılan “Bugün” kelimesiyle işaret edilmektedir (3:7-4:9 ayetleri) ve bu kelimeyle şu andaki durumları anlatılmaktadır. Gelecekleri ise “yaklaşan gün”le (10:25 ayeti) ve bunun ne getirdiğiyle bağlantılı olarak anlatılmaktadır.

Yazar, şimdiki durumlarıyla geçmişleri arasındaki farka dikkatlerini çekmek ve buna dayanarak, gelecekleri konusunda ciddi düşünceler uyandırmak istemektedir.

“Önceki Günler”

Belirtildiği gibi, Tanrı'nın “bu kadar yüce kurtuluşunun” iyi haberini Rab İsa Mesih'i dinleyenlerden duymuşlardı; Tanrı'nın mesajının ve mesajını verenlerin güvenilir olduğunu onayladığı mucize belirtileri görmüşlerdi (2:3-4 ayetleri); İsa'ya “elçi ve başkâhin” olarak iman ettiklerini ikrar etmişlerdi (3:1 ayeti). Bu, lütufla kendilerine verilen, gökten gelen aydınlanmanın sonucuydu (10:32 ayeti).

Sıkıntılara yabancı değillerdi. Aşağılanma ve kayıp yollarına hiç de az çıkmamıştı. Göksel yüceliği ve kazancı sevinçle beklemek onları güçlendiriyordu. Olasılıkla biraz soluk alabildiklerinde sıkıntı çeken öbür imanlıların yardımına koşuyorlardı (10:32-34 ayetleri). Bu teşviklerle kardeş sevgilerini, cesur imanlarını ve Tanrı'ya güvenle bağladıkları umudu sergilemişler (6:10 ayeti) ve gerçekte kendilerine “göksel çağrıya ortak olan kutsal kardeşler” (3:1 ayeti) denebileceğini göstermişlerdi.

“Bugün”

Ama bir değişiklik olmuştu, durumları artık eskisi gibi değildi. Gerilemelerinin nedeni, şu andaki durumlarına konulan tanının anlatıldığı 5:11-14 ayetlerinde iki kez ağırlaşma olarak belirtilen tembellikti. 14. ayette belirtiler karşılaştırılarak, İbranilerin her gün “kendilerini geliştirmedikleri” ama “tembelleştiklerini” belirtmek için hayali bir spor salonundan yararlanılır. Bu, hacıların ilerlemesi değil, gerilemesiydi. Mektupta –baş gösteren rahatsızlığın tam tersine- harekete geçmeleri için pek çok çağrı vardır. Bu, akıntının götürdüğü yöne sürüklenen gemiye benzetilebilir (2:1 ayeti).

Öğretmen olmaları gerekiyordu ama bunun yerine eski bildiklerini yeniden öğrenmeleri gerekiyordu (5. 11-12 ayetleri). Tanrı'nın güvenilir hakikatini öğrenecekleri yerde, tekrar bebek gibi beslenmeye başlıyorlardı. Sonuçta Tanrı'nın Sözü'ne (5:11 ayeti), onun aydınlığında güçlü ve umutlu yaşamaya dikkat etmiyorlardı. Güven azalmıştı (3:6, 14; 6:11; 10:23, 35-38 ayetleri). Başka dinlerin uygulamaları ve öğretileri onlar için tehlike oluşturuyordu (13:9-10 ayetleri). Giderek daha çok ve daha ciddi sıkıntılar beklemeleri kuruntularını artırıyordu. “Bugün” -Tanrı'nın sözünü tekrar ettiği ve sözü aracılığıyla onlara yaptığı çağrıyı yenilediği gün –İbranilerin “kulaklarının işitmede ağırlaştığı” zamandı. Durumları ciddiydi.

“Yaklaşan Gün”

Ancak daha kritik bir gün yaklaşıyordu. Bu günü kısa ve öz bir biçimde anlatmak, saptamak için ayrıca tasvir etmenin gerekmemesi demektir. Eski Antlaşma’da “gün” Tanrı’nın kendisinin müdahale ettiği “ RAB’İN günü”ydü; Yeni Antlaşma’da ise Rab İsa’nın geri döneceği gündür (bk. 10:25 ayetinin yorumu). İbraniler’in, kendilerine söylenmiş olan ve Tanrı’nın hâlâ söylemekte olduğu Sözü’ne dikkat etmeleri gerekiyorsa “daha çok” (10:25 ayet) bunu yapmaları gerekiyordu, çünkü Rab’bin geri döndüğü gün kendilerine verilecek karşılık sonsuza kadar sürecek sonuçları biçmek olacaktı. Dayanmak ödüllendirilecekti ama geri çekilmek cezalandırılacaktı (10:35-39).

Dayansınlar diye mektupta, örneğin; “daha çok dikkat etmek”, “sıkı tutmak”, “gayret etmek”, “yaklaşmak”, “ilerlemek”, “birbirinizi her gün cesaretlendirmek” gibi pek çok teşvikin yanı sıra tam tersi kelimelerle ciddi uyarılara yer verilmesinin de nedeni budur. “Uzaklaşma”, “inatçılık etme” ve daha da ciddisi “ayrılma”, “geri çekilme”, “isteyerek günah işleme” tehlikesi vardır. Dinden dönmenin geri dönüşü yoktur.

II. TEŞVİKİN İÇERİĞİ

Yazarın onlara söylemesi gereken şey, “gün” isminin başka bir kullanılışıyla bağlantılıdır. Yazar, “son günler” (1:2 ayeti) dediği bir dönemde yaşadıklarını anlatmak istiyordu. Yaradılışın işaret ettiği gibi, her şeyin başlangıcının ve sonunun kuşkusuz çoktan gerçekleşen Mesih’in beden alması (9:26 ayeti) olduğunu anlıyordu. Bu durumda Hristiyanlar sonsuzluğun sınırlarında yaşamaktadırlar. “Gelecek dünya” (2:5 ayeti) budur. Onlara söylemesi gereken tek şey, deyim yerindeyse, ayırıcı özelliği Mesih’in gelişi ve “bu kadar yüce kurtuluşun” mümkün olduğu bu çağı niteleyen şeyle bağlantılıdır.

Bu çağ görkemli bir ayrıcalığın zamanıdır. Ama bu ciddi bir zamandır da, çünkü daha önceki eski antlaşmanın (Sina antlaşmasının) tersine, Yeni Antlaşma’da hiçbir şey geçici değildir. Yeni Antlaşma sarsılmazdır (12:27-28 ayetleri). Yerini yenisi almayacaktır. Bunu –özellikle kabul ettiğini ikrar ettikten sonra- reddetmek kişiyi, Musa’nın antlaşmasını reddedenlerden daha kötü durumda bırakır. Başka bir günah sunusu (9:26 ayeti) ve Tanrı’nın korkunç yargısından kaçmanın başka bir yolu (2:3; 10:28-41 ayetleri) yoktur.

Dolayısıyla her zaman “aynı” olan Mesih İsa Hristiyanların dayanmaya güvenmelerinin odağıdır. Elçi ve başkâhin mükemmelce gelmiştir (3:1 ayeti). Musa ve Yeşu (3:2; 4:8) gibi O’nu da Tanrı göndermiştir ama O, diğerlerinin veremediği esenliği vermiştir. Harun gibi ama daha çok Melkisedek gibi (5:1-10; 6:20-10:18) yönetmektedir, çünkü aslında günahla ve günahın sonuçlarıyla ilgilenmektedir. İsimden, umuttan, antlaşmadan, vaatlerden, sunulardan, özden, ülkeden ve dirilişten söz ederken, karşılaştırma sıfatı “daha iyi”nin tekrar tekrar kullanılmasının (bk. 1:4; 7:19, 22; 8:6; 9:23; 10:34;11:16, 35) mantığı böyle açıklanır. Mesih İsa eski hazırlık çağının aslında sağlayabildiğinden daha iyisini getirmektedir (11:40 ayeti).

Son günler Rab Mesih İsa’nın iki gelişi arasındaki çağdır (9:28 ayeti). Bu, yaşanacak görkemli bir çağdır. İlk gelişinde kefareti tamamlamıştır ve uğruna öldüğüne insanlara gökte aracılık etmektedir. O’nun aracılığıyla Tanrı’nın huzuruna girmek serbesttir (10:19); Tanrı’ya gelmeye devam eden herkes için (7:25) merhamet, lütuf (4:16) ve kurtuluş “tamamen” mümkündür. O’na bakarak koşuya devam etmek (12:1-2 ayetleri) –O gelmeden önce pek çoğunun ve O’nun yaptığı gibi, inanmaya devam etmek- yararlıdır. Dolayısıyla dayanmamanın özrü yoktur. O, ne hacılarından utanç duyacak, ne de onları unutup başarısızlığa uğratacaktır.

4. GENEL ÇERÇEVE VE YARARLARI

“Bunun için... iman ikrarımızın elçisi ve başkâhini Mesih İsa’yı iyi düşünün” (3:1 ayeti) ifadesinin, bu yazılı vaazın metni olduğu tartışılabilir. Bu, mektuptaki önemli üç konuyu yani Elçi ve Başkâhin olarak İsa, imanda dayanarak O’nu ikrar etme görevi konularını içermektedir.

Ancak vaazın “metni” “bunun için” sözleriyle başlamaktadır. Bu, her iyi vaaz gibi bunun da bir girişinin olması demektir, bu durumda bu giriş, mektubun başındaki iki bölümdür. Bunlarda Tanrı’nın kendini açıklaması, günahla lekelenin evrenin ve insanın ıslahı ele alınmaktadır. Bu, Elçi ve Başkâhin İsa’nın göz önüne alınacağı arka plandır. Tanrı, sonunda O’nda konuşmakta ve kurtarıcı olarak yönetmektedir.

Son olarak, “metnimiz” bir karşılık gerektirir. Buna iki şekilde karşılık verilir. Birincisi İsa’nın gerektiği düşünerek, ikincisi iman ikrarını sürdürerek.

1. ÇERÇEVE

1 ve 2. bölümler: Öğretinin ortamı –Açıklanan Tanrı, ıslah olan İnsan.

2:1-4:13 bölümleri: Elçi İsa –Musa ve Yeşu’dan üstündür.

4:14-10:16 bölümleri Başkâhin İsa –Harun ve Melkisedek’ten üstündür.

10:19-13:25 bölümleri O’na tutunun ve O’nu izleyin –sadece O’nu!

B. YARARLAR

Bu mektubun içeriği ilk alıcılara ilgili olsa da, günümüzde Hristiyanın ve kilisenin yaşamındaki pek çok basınç noktasıyla da ilgilidir. Başlangıçta bunlardan söz etmenin yararı, kitaptaki özellikle önemli konularda öğrenciyi uyarmaktır. Bu konularda düşündürmek amacıyla soru biçimine getirdiğimiz aşağıdaki konular bunlara dâhildir.

a. *Kutsal Kitap konusunda:* Eski Antlaşma, Yeni Antlaşma kadar Tanrı’nın Sözü müdür? Bir Hristiyan kitabı mıdır? Eğer öyleyse, gerektiği gibi nasıl anlaşılabilir?

b. *Çok-imanlılık ortamımız konusunda:* Yahudilikle Hristiyanlığın arasındaki ilişki nedir? Biri, öbürü kadar geçerli midir? Değilse, Hristiyanlığın karşısında başka dinler ne durumdadır?

c. *İsa Mesih’in ölümü konusunda:* Ne anlama gelir? Önemli midir, önemsiz midir? Herhangi bir anlamda tekrarlanabilir mi? Tekrarlanması gerekir mi?

d. *İman konusunda:* İnanma kapsamında yer alan nedir? Bu sadece akılla ya da iradeyle karar vermek midir yoksa daha fazlasından mı ibarettir? Sonuna kadar dayanmak ne kadar önemlidir?

e. *Kilise konusunda:* Hristiyan ibadetinin karakteri, Söz’ün vaaz edilmesi, övgü ve dua ne kadar önemlidir? Hristiyanlar birbirlerini nasıl gözetirler?